

พระมีดี

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรมนะ เวลาเราฟังธรรม เราเคยอยู่กับครูบาอาจารย์มา ถ้าไปอยู่กับครูบาอาจารย์ที่ไหน ท่านไม่ค่อยได้เทศน์ เราก็อยากฟังเทศน์ แต่ถ้าไปอยู่กับครูบาอาจารย์องค์ไหนที่เทศน์ทุกวันเลย เทศน์แล้วฟังจนชิน เพราะฉะนั้นเราฟังเป็นครั้งเป็นคราว

คำว่าเป็นครั้งเป็นคราวเห็นไหม ฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อเตือนสติเรานะ ถ้าไม่เตือนสติแม้แต่เรามีเป้าหมายชีวิต เราตั้งเป้าหมายชีวิตแล้ว เวลาปฏิบัติไปหรือเราใช้ชีวิตไปเรายังเผลอได้เลย เราตั้งเป้าหมายไปแล้ว แต่ชีวิตเรานั้นก็ยังเผลอกนอกกลุ่มนอกทางไป เพราะความคุ้นชิน

นี่ก็เหมือนกัน การฟังธรรมคือการเตือนสติ คนเราเกิดมาในวัฏฏะ เราก็เกิดในวัฏฏะมาแล้ว เกิดมามีอำนาจวาสนา เกิดมาเป็นชาวพุทธ พบพระพุทธศาสนาแล้วได้ประพฤติปฏิบัติได้ บวชเป็นพระ

คนที่ได้บวชเป็นพระ คูสิ ทางโลกเห็นไหม ระหว่างหญิงหรือชาย เพศสมณะ เราได้เพศของภิกษุมา มันมีศีลธรรมเห็นไหม ข้อวัตรปฏิบัติของเรานั้นก็มีมาพร้อม ความเป็นอยู่ของเราเรามีสิทธิเลือก

แต่ ! แต่ถ้าเวลาคนตายนะ เวลาคนตายไปแล้วมันไม่มีสิทธิเลือก ตายไปตามเวรตามกรรม มันไม่มีสิทธิจะเอื้ออาทรต่อกันได้ แต่เวลาเป็นพระเห็นไหม บวชก็ได้ สึกก็ได้ เพราะอะไร เพราะเรามีสติมีปัญญาที่จะแก้ไขของเราได้ คนเราเกิดในวัฏฏะ เกิดจากกรรมดีและกรรมชั่ว

เวลากรรมดีพาเกิด เราเกิดในที่ที่สมควรปรารถนา แต่เวลากรรมชั่วพาเกิดเห็นใหม่ เกิดในนรกอเวจี เกิดมาเป็นคนทุกข์จนเจ็บใจ เวลาเกิดน่ะกรรมทั้งนั้น ไอ้เรื่องนี้เป็นเรื่องของเปลือก

คูลี เขามาถามว่า “ทำไมครูบาอาจารย์ของเราเกิดเป็นชาวนา เกิดเป็นคนทุกข์จนเจ็บใจ” ครูบาอาจารย์ส่วนใหญ่แล้วจะเกิดบ้านนอกคอกนา การเกิดบ้านนอกคอกนานั้น คือเกิดในประเทศอันสมควร ประเทศอันสมควรตรงไหน เราเกิดมาแล้วเรามีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติ เพราะเกิดในประเทศอันสมควร เกิดในพ่อแม่ที่มีสัมมาทิฐิ

พ่อแม่เป็นสัมมาทิฐิ ชาวไร่ ชาวนา เป็นชาวพุทธเห็นใหม่ ถ้าลูกหลานออกบวช ด้วยอนุโมทนา ด้วยความเต็มใจพร้อม แต่ถ้าไปเกิดในผู้มั่งมีศรีสุข เวลาจะบวชจะเรียน แสนยานะ เพราะว่าเขาห่วงของเขา เขาหวงของเขา มีปล็อกคอ มีห่วงต่างๆ ห่วงผูกมัดไปหมดเลย

เราเกิดบ้านนอกคอกนา เรามาเกิดทุกข์จนเจ็บใจ แต่เราเกิดในประเทศอันสมควร แล้วเรามีโอกาสได้ออกบวช ได้ออกประพฤติปฏิบัติ เพราะเราได้สร้างบุญกุศลของเรามา

คำว่าสร้างบุญกุศลของเรามาเห็นใหม่ คนเราก็ก่เกิดมาทุกข์จนเจ็บใจมากมานั้น เขามีคิดอยากจะบวชบ้างไหม เดียวนี้คนคิดบวชพระ คนคิดบวชมาเพื่อจะพ้นจากทุกข์ เขาไม่เชื่อกัน เขาเห็นว่าความเป็นอยู่อย่างนี้ไม่มีความสุข ไม่มีความรื่นเริง อยู่ทางโลกของเขา เขาชุ่มไปด้วยกาม เขามีความรื่นเริงของเขา เขามีความสุขของเขา สุขอย่างนั้น สุขมาเพื่อจะมีความทุกข์นะ

เวลาคนเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา ของแสงมันทำให้ไข้นั้นมันหนักขึ้น นี่ก็เหมือนกัน ในชีวิตมีความสุขๆ เป็นของแสงทั้งนั้น ของนั้นมันต้องลงทุนลงแรงทั้งนั้น ทำสิ่งนั้นขึ้นมาเพื่อสิ่งใดละ? ทำขึ้นมาเพื่ออะไร? ทำขึ้นมาเพื่อว่าเป็นความสุข ความสุข แต่มันสุขจริงไหมละ?

แต่ถ้าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” ความสุขแท้ๆ ที่เราประพฤติปฏิบัติ ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา จะมีความสุขของเราขึ้นมาได้

ฉะนั้นเวลาเราเกิดมากรรมดีกรรมชั่วพาเกิดเห็นใหม่ คนดีคนชั่ว เพราะเป็นคนดีขึ้นมาจะทนต่อสิ่งเร้าทางโลกได้

แต่คนอ่อนแอเห็นใหม่ จะว่าคนชั่ว คนชั่วก็อีกอย่างหนึ่ง คนชั่วคือทำความผิดพลาด ทำสิ่งที่เป็นอกุศล ทำให้โลกเดือดร้อนนั่นคือคนชั่ว แต่คนที่อ่อนแอ คนที่จิตใจไม่มีความเข้มแข็งมันยืนด้วยตัวเองไม่ได้ นี่ผลของกรรมดีและกรรมชั่ว คนดีและคนชั่ว มันมีแรง มีสติมีปัญญา มีสมาธิสันสมาธิยาว มีสติสันสติยาว นี่พูดถึงสติปัญญาของคน

เราบวชมาเป็นพระเห็นใหม่ พระดี ! พระดีคือพระที่อยู่ในศีลในธรรมนี้พระเป็นดี แต่พระชั่วละ ดูพระชั่วสิ พระที่เขาทำแต่ผลประโยชน์ของตัวเอง แสวงหาแต่ความสุข ความสบายของตัวเองนั่นคือพระชั่ว มีแต่เล่ห์กลเล่ห์ของเขา แล้วพระดี คืออย่างไร? พระดีนี่คืออย่างไร? เราเกิดมาเป็นชาวพุทธเห็นใหม่ เกิดเป็นพระขึ้นมา นี่เป็นพระที่ดี

พระที่ดีเห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ของเราบางองค์ท่านภาวนาของท่านถึงที่สุดแห่งท่าน ท่านสอนเรา เวลาพูดมาเป็นศีลเป็นธรรมขึ้นมา พูดแล้วฟังแล้วมันสะท้อนหัวใจนะ พอสะท้อนหัวใจจิตใจมันไม่กล้าออกนอกกลุ่มนอกทาง

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ของเราเป็นพระดี อยู่ในศีลในธรรมเห็นใหม่ ท่านพูดนิมนวล ท่านพูดออกมาเราก็เคารพอยู่ แต่มันไม่สะท้อนหัวใจของเรา พระดีคือพระอยู่ในศีลในธรรมเป็นหลักเป็นเกณฑ์ของเรา เป็นตัวอย่าง เป็นแบบอย่างของเรา เป็นพระที่ดี

พระที่มีคุณงามความดีละ? พระดีกับพระมิตี

ถ้าพระที่มีดีจะมีดีอย่างไร มีดีมันต้องมีดีในหัวใจนะ เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ สิ่งนั้นเป็นปริยัติ “ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเธอ” เป็นศาสดาแต่ไม่ใช่ธรรมของเรา เป็นศาสดาของเรา เป็นแบบอย่างของเรา เราต้องประพฤติปฏิบัติตามนั้น ตามธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาท่านพ้นจากทุกข์ขึ้นไป พ้นจากทุกข์ไปด้วยอะไร ? ด้วยข้อวัตรปฏิบัติ เวลาหลวงปู่มั่นท่านอยู่หนองผือ ถ้าพระองค์ไหนภาวนามีหลักมีเกณฑ์ท่านจะถามว่า “จิตเป็นอย่างไร สมาธิเป็นอย่างไร ปัญญาพอก้าวเดินไปไหม”

สิ่งที่ว่าครูบาอาจารย์ท่านคอยชี้แนะคอยบอก คอยให้เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา
 ธรรมและวินัยเป็นกรอบที่จะให้เราประพฤติปฏิบัติ แต่เวลามันเกิดความจริงขึ้นมาใน
 หัวใจล่ะ? มันจะเป็นความจริงขึ้นมา มันจับต้องได้ ถ้าเรามีสติมันยับยั้งความคิดได้หมด
 เลย

เวลาเราขาดสติ ความคิดสิ่งใดที่มันเกิดขึ้นมากับเรา เราควบคุมไม่ได้ เราทำตาม
 สิ่งเร้า เราทำตามค้นหาความทะยานอยาก ทำเสร็จแล้วสิ่งนั้นไม่ดีเลย ไม่ดีแต่ก็ทำจบ
 กระบวนการไปแล้ว ไม่ดีก็สิ้นสุดการกระทำไปแล้ว แต่ถ้ามีสติมันยับยั้งกันตอนนั้น

การยับยั้งตอนนั้นเห็นไหม เริ่มต้นมันจะยับยั้งได้ยาก แต่ถ้าเรามีสติปัญญายับยั้ง
 ได้บ่อยครั้งเข้า ความคิดอย่างนี้จะเกิดกับเรามากไม่ได้เลย ความคิดมันเกิดขึ้นมาบ่อย ถ้า
 เราไม่เคยยับยั้งมันก็คิดจนชำนาญของมัน แต่ถ้ามีสติมันจะยับยั้ง เห็นไหม

ธรรมและวินัย สิ่งที่เป็นความดีของเรา พระดี ! พระดีคือพระที่ไม่ทำผิดศีลผิด
 ธรรม พระที่อยู่ในศีลในธรรม อยู่ในหลักธรรมและวินัย นี่คือพระดี พระดีคือพระอยู่ใน
 กรอบ อยู่ในธรรมและวินัย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้
 ครูบาอาจารย์ของเรามีข้อวัตรปฏิบัติไว้ เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา
 ท่านปฏิบัติผ่านจากข้อวัตรปฏิบัติ

แต่การว่าข้อวัตรปฏิบัติของเราเห็นไหม คูณ เวลาเราเคารพกัน เราเคารพในธรรม
 และวินัย แต่ถ้าเวลามีคุณธรรมขึ้นมามันสะท้อนใจเรานะ คูณ พระเหมือนกัน คนเหมือน
 คน คนดีคนชั่ว พระดีพระชั่ว แล้วพระดีเป็นพระที่เรามองด้วยสายตา สิ่งนั้นเรารู้ได้ว่า
 เป็นพระที่ดี

แต่ถ้าพระที่มีดีนะ มี ! พระที่มีดี พระดี แต่ดีของธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระ
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่ดีของตัวเอง ถ้าดีของตัวเองเห็นไหม สติปัญญามันก็รู้ว่า
 สติปัญญาเป็นอย่างไร เวลาชำระกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปเห็นไหม เราจะเป็นพระสิ่ง
 ใด เราเลือกของเราได้

เวลาเราดูหนังดูละครแล้วย้อนดูตัว อ่านธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้ามันสะท้อนใจไหม เวลาเราอ่านประวัติของครูบาอาจารย์สะท้อนใจ
ไหม นั่นประวัติครูบาอาจารย์

แล้วประวัติของเราล่ะ? คุณงามความดีของเราล่ะ? ตั้งแต่เราบวชมาเห็นไหม เรา
บวชมาตั้งแต่วันที่พระอุปัชฌาย์บวชให้ ถูติดิจตตกรรมออกมาเป็นพระ นี่ก็คือประวัติ
ของเรา คุณงามความดีของเรา สติปัญญาของเราที่ยับยั้งความคิดของเรา แล้วมีสมาธิของ
เรา สมาธิของเรา เราเคยสงบมากน้อยแค่ไหน? นี่ก็คือประวัติของเรา ดีของเรา สิ่งที่เรา
ศึกษามาด้วยทฤษฎีด้วยความจำนี่เป็นปริยัติ ศึกษาจำมาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เพื่อ
จะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา นี่มีดี !

พระดี พระที่ไม่ทำความผิด เราเห็นแล้วเราเคารพบูชาเพราะอะไร เพราะเป็น
สาวกบุตรพุทธชินรส มันต้องมีผู้ที่มีการศึกษา มีการชวนขาย เพราะคนเกิดมาด้วย
อำนาจวาสนาบารมีของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน นี่อำนาจวาสนาบารมีของคนนะ

อำนาจวาสนาบารมีของคนเห็นไหม เราก็มีย่ำเป้าหมายเหมือนกัน คืออยากจะพ้น
จากทุกข์ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น แต่เวลาประพฤติปฏิบัติไปมันจะเป็นไปได้ไหม คุณสิ เวลา
เขาหุงหาอาหารกัน ถ้าว้นไหนทำอาหารอยู่แล้วแก๊สหมด ถ่านหมด ไฟดับ อาหารนั้นมัน
จะสุกไปไม่ได้

ในการประพฤติปฏิบัติของเรานี้ เราขยันหมั่นเพียรอยู่นี้ มันต้องมีอำนาจวาสนา
ส่งเสริมด้วย ถ้ามีอำนาจวาสนาส่งเสริมเห็นไหม คุณงามความดีของเราทำแล้วทำเล่า มัน
จะได้ผลหรือไม่ได้ผล เรามีความมั่นใจของเรา มีการประพฤติปฏิบัติของเราต่อเนื่อง
ออกไป

แต่ถ้าเวลาเราประพฤติปฏิบัติของเราไป แก๊สหมด ! ทำอาหารอยู่แก๊สหมด
อาหารนั้นยังไม่สุก มันต่อเนื่องด้วยความอ่อนแอของเรา ถ้าแก๊สมันหมด เราก็ต้อง
ชวนขายต้องหาของเราขึ้นมา ติดไฟเราให้ได้ ถ้าติดไฟให้ได้นะ การประพฤติปฏิบัติมัน
จะต่อเนื่องกันไป

แต่สิ่งที่เราปฏิบัติ พระดีที่ประพฤติปฏิบัติอยู่นี้ แต่ความดี พระมิตีขึ้นมา มันรู้เหตุรู้ผลของมัน ถ้ามีรู้เหตุรู้ผลเห็นใหม่ มีการกระทำ การกระทำนั้นมันจะมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ มันจับต้องได้

ความจับต้องของสติปัญญา เห็นใหม่โลกเวลาเขาทำเอกสาร เขาก็มีเอกสารควบคุมนะ เขามีบัญชีคุมหมด สิ่งใดเป็นสถิติ เก็บข้อมูลต่างๆ เขาก็มีบัญชีคุมของเขา

สติปัญญาของเราเห็นใหม่ เวลาผิดพลาด เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สมาธิเห็นใหม่ สมาธิอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด ถ้าจิตมันละเอียดขึ้นไป เวลาปัญญามันเกิดขึ้นมา ทุกคนจะถามหามาก เห็นใหม่ มันมีปัญญา มันมีความเห็น มันปล่อยวาง เราจะทำมาก โอปนโยโกเรียกร่องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม

เวลาหัวใจของเรา เวลาใช้ปัญญาขึ้นไป เวลาใช้ปัญญาใคร่ครวญในสิ่งใด ในกาย เวทนา ในจิต ในธรรม มันปล่อยวางนะ เพราะมันมีกำลังของสมาธิ ถ้าเรามีกำลังของสมาธิมันจะปล่อยวาง แล้วจิตใจจะชุ่มชื่นมาก เราจะทำมากเลย เวลาทำมาก โอโฮทำไมธรรมะมันละเอียดอย่างนั้น นี่พื้นฐานแค่เริ่มต้นเท่านั้นเอง

ถ้าจิตมันพิจารณาของมันแล้วมันปล่อยวางของมัน มันมีความสุขของมันเห็นใหม่ เพราะเหตุใดล่ะ? นี่สิ่งที่ว่าจับต้องได้ เป็นข้อเท็จจริงที่มันมีขึ้นมา แต่ถ้าเราศึกษาขึ้นมา เราศึกษาธรรมชาติปริยัติขึ้นมา เวลาเราศึกษาขึ้นมาเราสดสังเวชใหม่? เราสดสังเวชนะ น้ำตาไหล น้ำตาซึมเลย แต่มันไม่ลึกซึ้งอย่างนี้ มันไม่ลึกซึ้งถึงหัวใจ

ถ้าถึงหัวใจเวลามันพิจารณา นี่โง่สันทิฏฐิโก ปังจัดตั้ง จิตใจมันเป็น “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” พอจิตมันสงบขึ้นมาแล้ว ถ้าออกใช้ปัญญาขึ้นมา มันปล่อยวางขึ้นมา มันยังมีความซาบซึ้งเห็นใหม่ นี่คือมิตีโง่ มิตีของเราเราดูความดีของเรา ถ้ามีสติยับยั้งนะ

คูสิ เราเปรียบเทียบใจของเราเวลาเราไม่มีสติ หรือเราคิดเราใช้ปัญญาตามความพอใจของเรา มันคิดเตลิดเปิดเปิงนะ คิดแล้วคิดเล่าคิดไปตอนนั้น แต่ถ้าคนมีสติปัญญา คิขขนาดไหนมันก็มีสติยับยั้ง มีสติยับยั้ง เทียบเคียงกับชีวิตใจ

ชีวิตนี้เราเลือกได้ ชีวิตทางโลก ชีวิตทางธรรม ถ้ามีชีวิตทางโลก ทุกคนมีสิทธิเห็นใหม่ มันเป็นสาธารณะ ที่ว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ มีสาธารณะ ทุกคนเกิดขึ้นมาเป็น

มนุษย์เกิดมาโดยอำนาจวาสนาแล้ว ได้อริยทรัพย์ขึ้นมา เกิดเป็นมนุษย์เห็นใหม่ สิ่งนี้เกิดขึ้นมาทุกคนมีสิทธิเป็นสาธารณะ สิทธิที่มันเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ เราจะใช้ชีวิตอย่างไรก็ได้ถ้าเราใช้ชีวิต แต่มันอยู่ที่อำนาจวาสนาใจ

อำนาจวาสนาเห็นใหม่ คุณติ ถ้าเรามองทางโลก ชีวิตๆ หนึ่ง คุณติ พ่อแม่ถ้าเขามีลูกขึ้นมา ชีวิตหนึ่งเห็นใหม่ เขาเป็นห่วงมากกว่า ชีวิตนี้เขาจะดำรงชีวิตของเขาอย่างไร เขาอยู่กับโลกนี้อย่างไร แม้แต่ชีวิตทางโลกเขายังเป็นห่วง

แล้วเวลาไปบวชเป็นพระไม่มีใครดูแล อยู่ด้วยบุคคลผู้เดียว ไปเหมือนนอนแรมแล้วใครจะดูแล เขายังห่วงหาอาทรว่ามันจะเป็นไปได้อย่างไร ถ้าเราจะเลือกของเราเป็นพระแล้วใครจะดูแล เจ็บไข้ได้ป่วยใครจะดูแล

เวลาเราอยู่ทางโลกแล้วเจ็บไข้ได้ป่วยใครดูแล? ก็บรรพทาสาธารณะภัยดูแลไง เพราะอะไร เพราะถึงเวลาเขาก็กดโทรศัพท์เรียกมารับไป เขาจัดระบบของเขาไว้ แต่พระก็ทำได้ ใครดูแลล่ะ? ตัวเองก็ต้องดูแลไง

เวลาอยู่ทางโลกเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยบรรพทาสาธารณะภัยเขาจะมารับไปส่งโรงพยาบาล รับส่งให้หมอ แล้วใครดูแลล่ะ? หมอก็รักษาประสาหมอ แล้วเขารับส่งตามหน้าที่ของเขา เขาว่าสิ่งนั้นเป็นบุญกุศล สิ่งนั้นเป็นการบรรพทาสาธารณะภัย

แล้วชีวิตล่ะ? ชีวิตคือของเรา เราเป็นฆราวาส เราไม่ได้บวชพระ เราใช้ชีวิตทางโลกมันก็เป็นอย่างนี้ เราจะบวชพระทางโลกเขาบอกว่า “บวชพระนี่มันน่าเป็นห่วง ไม่มีใครดูแล ไม่มีชาติ ไม่มีตระกูล”

ศากยบุตรพุทธชินโรต อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้พระดูแลกัน แต่ดูแลแบบพระนะ ถ้าพระเข้มแข็งเห็นใหม่ เพราะอะไร เพราะเราประพฤติปฏิบัติกันจิตใจต้องเข้มแข็ง ไม่ใช่ดูแลแบบโลก ถ้าดูแลแบบโลกนะเขาห่วงหาอาทรกัน ต้องให้กำลังอก กำลังใจกัน

แต่ถ้าดูแลแบบพระเจ็บไข้ได้ป่วยธรรมมันแสดงตัวแล้วนะ ธรรมมันแสดงแล้วการเจ็บไข้ได้ป่วย มรณะภัยภัยมาแล้ว สิ่งที่เป็นมรณะภัยเห็นใหม่ หายใจเข้าแล้วหายใจไม่ออก หายใจออกแล้วไม่หายใจเข้ามันก็ตายทั้งนั้นนะ

สิ่งที่ตายนะ คนเรามันช็อกตายได้ตลอดเวลา สิ่งนี้เราก็ต้องดูแลเราไง สิ่งนี้มันเป็นการฝึกใจของเรา เวลาเราอยู่ทางโลกเห็นใหม่ เขาดูแลกัน เขาช่วยเหลือเอื้องานกัน เขาคิดว่าเขาปลอดภัย เขาไม่ตาย อันนั้นนะเขาเปลว เขาขาดสติ เขาไม่ได้เข้าสู่หลักธรรม

เราบวชเป็นพระนะ สิ่งนี้เห็นใหม่ เวลาเราสังคายนาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็นเห็นใหม่ ชั้น ๕ เป็นเราหรือไม่เป็นเรา เป็นทุกข์หรือไม่เป็นทุกข์ ชั้น ๕ ไม่ใช่เป็นเรา เป็นทุกข์หรือไม่เป็นทุกข์? ทุกข์ ทุกข์แล้วยึดไว้ทำไม

ชีวิตสรรพสิ่งในโลกนี้เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น เธอจงเป็นสุข เป็นสุขเถิด เราสวดเราทำสังคายนาตลอดเวลาว่าสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม แต่เวลาความจริงมันเกิดเห็นใหม่ พระดีเวลาเราสวดอยู่มันก็เตือนใจอยู่ตลอดเวลา นี่พระดี

แต่ถ้ามีดีละ มีดีมันเตือนเรานะ เรามีดี เรามีสติปัญญาของเรา เราเตือนใจเราได้ เรายับยั้งหัวใจเราได้ เราควบคุมใจของเราได้ เราไม่ต้องให้ใจของเราให้ค้นหาความทะยานอยาก ให้มาร ให้ความรู้สึกความนึกคิดตามแต่ความกระตุ้นของอวิชชาที่มันคิดออกไป

แต่ถ้าเรามีสติปัญญามันเป็นสภาวะธรรม ก็เลสมันกลัวอะไร มันกลัวธรรม กลัวสติจริงๆ ไม่ใช่ตัวหนังสือคำว่าสติ กลัวปัญญาจริงๆ ไม่ใช่กลัวสัญญา ปัญญาจริงๆ มันเกิดขึ้นมา ปัญญาคือรอบรู้ในกองสังขาร ปัญญาคือรอบรู้ในความคิด ถ้าไม่มีความคิด ความปรุง ความแต่ง มันเป็นธรรมชาติของมัน

ดูสิ เวลาความร้อนเกิดขึ้นอากาศมันเบาตัวมันลอยขึ้นไป อากาศมันไหลมาก็เกิดลม เกิดกระแสลม เกิดการพัดพาของอากาศ นี่มันเป็นธรรมชาติของมัน ความคิดของมนุษย์ก็เหมือนกัน ความคิดความรู้สึกต่างๆ มันเกิดจากใจ มันมีธรรมชาติของมัน มันเกิดดับๆ อยู่อย่างนั้น ถ้ามันเกิดมันเกิดดับโดยอวิชชา โดยค้นหาความทะยานอยาก โดยปฏิบัติ

ปฏิบัติ จิต ภาวสวะตัวภพมันมีสถานที่ ความคิดก็เกิดบนนั้นนะ แล้วมันมีกิเลส ค้นหาความทะยานอยากควบคุมมันไปตามสิ่งที่เกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณเห็นใหม่

ความคิดเป็นสัญชาตญาณ มันมีอยู่ของมัน แต่มีกิเลสตัณหาบวกลงไป บวกลงไปเห็นใหม่

พอเรามีสติปัญญานี้ความคิดเกิดมาจากไหน? ความคิดมันเกิดขึ้นมาเพื่ออะไร? แล้วเกิดขึ้นมาแล้วมันจะให้ดีหรือให้ชั่วกับเรา ถ้ามันให้ดีกับเรา คิดแล้วมันมีคุณงามความกับเรา เราต้องขยันหมั่นเพียร คิดแล้วให้ความทุกข์กับเรา คิดแล้วดูสิ สิ่งใดเป็นประโยชน์ล่ะเห็นไหม

เวลาเราเป็นคฤหัสถ์ ฆราวาสเขาทำบุญกุศลกันขึ้นมา เราก็อาจจะพ้นจากทุกข์ เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เขาก็ต้องทำมาหากินของเขา แล้วเขามีเวลาเขาถึงได้ประพฤติปฏิบัติ

แต่เราเป็นพระ เรามีโอกาสได้ ๒๔ ชั่วโมงเมื่อฉันข้าวเสร็จ เข้าขึ้นมาเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้งเพราะอะไร? เพราะเราเกิดเป็นชาวพุทธ เกิดในประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ ให้ฆราวาสของเขาเข้าขึ้นมาให้ทำบุญของเขา ให้ทำบุญตักบาตรเพื่อเป็นบุญกุศลของเขาไป

พระ ! พระเขาเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เข้าขึ้นมาเราออกบิณฑบาต เขาจะใส่บาตรเห็นไหม ถ้าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขาเรียกว่าโปรดสัตว์ แต่ของเราสัตว์มันโปรด เขาใส่บาตรเรา เขาให้ชีวิตกับเราเห็นไหม แล้วเราจะโปรดสัตว์ เราต้องโปรดตัวเองให้ได้ก่อน ถ้าเราโปรดตัวเองให้ได้ เราชำระกิเลสตัณหาความทะยานอยากของเราได้

เราเป็นเนืองนิตย์ของโลก เราได้โปรดสัตว์ สัตตะคือผู้ช้อง จิตใจมันยังช้องกับความ คิด จิตมันช้องกับตัณหาความทะยานอยากอยู่แล้วมันจะไปโปรดใคร เราเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราเกิดมาในร่มโพธิ์พุทธศาสนา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยอย่างนี้ไว้ เราเกิดมาในบริษัท ๔ เราเป็นบริษัท ๑ เป็นภิกษุเห็นไหม ภิกษุเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เราจะต้องมีสติปัญญา เราเลี้ยงชีพ เราบิณฑบาตมาฉันอาหารเพื่อดำรงชีวิตไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเรามีโอกาสเห็นไหม

โลกเขาต้องชวนขวยของเขาเพื่อเขาจะมีโอกาสประพฤติปฏิบัติได้มากน้อยแค่ไหน เราเป็นพระเรามีโอกาสมากมายมหาศาล เวลาที่มีความจำเป็นเราทำข้อวัตรของเรา เพื่อ ! เพื่อให้จิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์

ข้อวัตรปฏิบัติมันเป็นเวล่ำเวลาเห็นไหม พอเป็นเวล่ำเวลาขึ้นมา เราเอาเวลาที่เป็นส่วนตัวของเราปฏิบัติ เวลาทำข้อวัตรขึ้นมาให้ผ่อนคลาย จิตใจของคน ทุกสรรพสิ่งในโลกนี้มันเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจังเราพยายามทำให้คงที่ แต่มันไม่มีสิ่งใดคงที่ มันมีแรงตอบสนอง

ฉะนั้นเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาะ เวลาเราจำเจสิ่งต่างๆ นี้ ความคิด ความรับรู้สึกต่างๆ มันจะอันตรัส มันจะไม่โปร่งใส มันไม่มีทางออก ถึงเวลาเราออกไปทำข้อวัตร พอทำข้อวัตรแล้วมันไปผ่อนคลายให้ความคิด ให้ค้นหาความทะยานอยากมันผ่อนคลายออกไป

ข้อวัตรปฏิบัติมันเป็นการให้เราสละเวลาของความรู้สึกนึกคิดให้มันออกไปอีก ขบวนการหนึ่ง ไม่ใช่ว่าจนตรอกอยู่กับปัญญา จนตรอกอยู่กับกิเลสให้มันครอบงำ

เวลาปฏิบัตินั่งสมาธิภาวนา มันไม่มีทางออกเลย เพราะสติปัญญาเราไม่พอเห็นไหม เวลาออกมาทำข้อวัตรมันมาผ่อนคลาย แล้วเราทำข้อวัตรของเราไปสติปัญญามันจะมีโอกาสได้เดินตลอด มันจะเทียบเคียงว่า เวลานั้นสมาธิทำไมจิตไปอย่างนั้น เวลาสมาธิไปแล้วทำไมจิตใจมันไม่มีทางออกเห็นไหม เรามาผ่อนคลายของเรา

พอผ่อนคลายของเรา ถึงมาทำข้อวัตรเพื่อให้จิตใจมันมีการผ่อนคลาย เสร็จแล้วเราปฏิบัติต่อไป เราทำการต่อไปเห็นไหม มันเกี่ยวเนื่องต่อไป การปฏิบัติของเรามันมีเวลาอย่างนี้ไง มันมีเวลาให้เราปฏิบัติ ฉะนั้นข้อวัตรปฏิบัตินี้ ทำให้จิตใจเราคงที่ ถ้าจิตใจเราคงที่ จิตใจเราไม่วอกแวกอแวออกไปกระแสนโลกเห็นไหม

ใช่ เราอยู่วัด แต่ใจเรายู่กับเราด้วย เราอยู่วัดอยู่ว่า อารามเห็นไหม วัดคืออาราม อารามิก เราไม่มีบ้านมีเรือน แต่เราอยู่ในอาวาส อยู่ในอารามของภิกษุเพื่อรักษาใจเรา นี่เรารักษาใจเรานะ

สิ่งต่างๆ ที่ปลูกสร้างขึ้นมามันก็เหมือนทางโลกเขา โลกเขาก็ใช้อิฐ หิน ปูน ทราย เหมือนกัน วัดก็ใช้อิฐ หิน ปูน ทราย เหมือนกัน แต่เรามีข้อวัตรใจเห็นไหม คุณ...เวลา วิสุงคามสีมาต้องสวดต้องถอน

นี่ก็เหมือนกัน กุฎิ กุฎีต่างๆ เป็นที่อาศัยของพระ นี่เราก็ได้สร้างขึ้นมาก็เพื่ออาศัย เพียงแต่เราเรียกชื่อต่างกัน เพราะเราดูแลต่างกัน เพราะมันไม่เป็นสมบัติของใคร สมบัตินี้เป็นสมบัติของสงฆ์ สมบัติของวัด ถ้าสมบัติของสงฆ์ เราดูแลรักษามันก็มีข้อวัตรเข้ามา นี้เรียกว่าเป็นบุคคลสาธารณะ

โลกเขาว่าเราบวชเป็นพระแล้วใครจะดูแล มันคิดละล้าละลังไป แต่เราบวชเป็นพระแล้วเราจะดูแลกัน เวลาครูบาอาจารย์ท่านบวช พระไม่ดูแลพระแล้วใครจะดูแล เรา จะดูแลพระ เราจะดูแลพวกเราให้สมกับการเป็นพระ ให้สมกับการประพฤติปฏิบัติ

แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้วต่างคนต่างมีดินะ พระคืออยู่ในศีลอยู่ในธรรม ถ้ามีดีขึ้นมา มีสติปัญญา สิ่งนั้นเป็นอันเดียวกันนะ สติก็คือสติ เวลาเป็นสติเป็นมหาสติ เวลาเกิดปัญญาขึ้นมามันจะเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาที่เราใช้กันอยู่นี้เขาเรียกปัญญาอบรม สมาธิ เป็นโลกียปัญญา ปัญญาเกิดจากโลก ปัญญาเกิดจากภพ ปัญญาเกิดจากฐาน

ปัญญาเกิดมาจากไหน คอมพิวเตอร์เขามีโปรแกรมของเขา ใ้หน้ความคิดมันเกิดมาจากอะไร ความคิดมันเกิดจากพลังงาน พลังงานคือตัวจิต ถ้าตัวจิตมันเกิดความคิดขึ้นมาแล้วสิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของมัน มันทำงานอยู่อย่างนี้ ถ้ามันทำงานใครจะปฏิบัติ ปุณชนคนหนาด้วยกิเลส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอรหันต์ต่างๆ มันก็มี สัญชาตญาณอย่างนี้เหมือนกัน แต่ปุณชนมีก็ยึดไว้เป็นของเราหมดเลย มันไม่รู้สึกรู้ว่าอะไรเป็นเหตุเป็นผล

แต่ถ้าเป็นปุณชน กัลยาณปุณชน กัลยาณปุณชนเขาเริ่มมีสติปัญญาควคุมได้แล้ว ควคุมว่าให้จิตสงบ ให้สงบก็ได้เหมือนกับเรา เด็กเวลามันเป็นเด็กมันไม่เข้าใจสิ่งใดเลย มันเห็นเขาเปิดไฟปิดไฟมันก็เห็นเขาเปิดไฟปิดไฟ แต่มันเปิดไฟปิดไฟไม่เป็น แต่เวลา คนสอนมันให้ปิดสวิตซ์ เปิดสวิตซ์ กดสวิตซ์ มันจะเปิดจะดับเป็นเห็นไหม

กัลยาณปุถุชนก็ต้องมีสติปัญญา มันมีสติปัญญาเข้ามามันเปิดได้ มันคิดก็ได้ไม่คิดก็ได้ เพราะกัลยาณปุถุชนมีความชำนาญมากขึ้น คิดอย่างนี้มีความทุกข์ความยากมาตลอด เวลาเราไม่ได้คิดเราใช้คำปริกรรมเห็นไหม พุทโธๆ

ธรรมดามีความคิด คิดเรื่องโน้นเรื่องนี้ ยิ่งคิดเรื่องเพศตรงข้ามมันยิ่งชอบคิดนึก พุทโธๆๆๆ เป็นพุทโธะทำไมไม่ยอมคิด ถ้าคิดเรื่องพุทโธมันก็เป็นความคิดเหมือนกัน ความคิดเห็นไหม แต่มันคิดอยู่ในหลักในเกณฑ์ คิดอยู่ในหลักธรรม เป็นปัญญาเกิดจากสมาธิ เป็นปัญญาเกิดจากจิต

เครื่องคอมพิวเตอร์ต่างๆ เขามีโปรแกรมของเขา เขาถึงจะมีความคิดได้ มีอาการของมันได้ ลมพัดเห็นไหม อากาศที่มันเปลี่ยนแปลงปรวนอยู่นี้มันก็เป็นเพราะเหตุปัจจัยของมัน

แล้วความคิดมันมาจากไหนล่ะ สิ่งที่แปรปรวนในหัวใจ ความคิดมันมาจากไหนล่ะ มันต้องมีที่มาที่ไปสิ ถ้ามีที่มาที่ไป ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา เรามีสติปัญญาขึ้นมาได้ ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาถ้ามันรู้เท่ารู้เหตุรู้ผลมันก็จะปล่อยวาง มันจะปล่อยวาง ที่มันไม่ปล่อยวางเพราะไม่มีเหตุมีผล เราไม่มีเหตุผลกับตัวเราเอง

ดูสิ เวลาเราพูดกัน เราคุยกัน เราคุยด้วยเหตุผลทุกคนเชื่อฟังเราเห็นไหม ทำไมเราพูดกับตัวเองทำไมมันไม่ฟังเราล่ะ ทำไมเราใช้ปัญญาของเราทำไมจิตเราไม่ฟังเรา ทำไมจิตเรายังคิดอยู่ ทำไมจิตเรากระแสนั้นยังรุนแรงอยู่ แล้วทำไมมันไม่ฟังเรา มันไม่ฟังเราเพราะอะไร

เพราะความคิดนี้มันอยู่ที่เปลือกใจ ความคิดมันไม่ใช่จิต ความคิดเกิดจากจิต แต่นี่สิ่งที่เป็นความคิดแต่ตัวจิตมันมีกิเลส ตัวจิตมันมีอึดในตัวตนของเราละ แล้วความคิดเกิดจากตัวตนนี้ ความคิดเกิดจากตัวตนเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ความคิดเกิดจากตัวตน ฝึกจากตัวตน

แต่ถ้ามีสติปัญญา ความคิดที่เกิดจากตัวตน แต่มีเหตุมีผลมันจะเข้ามาเหตุผลที่มันเหนือกว่าตัวตน เหนือกว่าความรู้สึกลึกซึ้งคิด พอมันเหนือกว่านะ คิดอย่างนี้ก็ผิด คิดอย่างนี้ก็ไม่ว่า คิดอย่างนี้.. นี่ไงเหตุผลที่มันเหนือกว่า

ถ้าเหตุผลเราพูดกับเรา เราสอนเรา ปัญญาอบรมสมาธิถ้ามันสอนเรา เราเห็นเหตุ เห็นผล รู้จักคุณจักโทษนะ มันปล่อยได้ พอมันปล่อยได้ นี่เปิดไฟปิดไฟ ปิดไฟมันก็สว่าง ปิดไฟมันก็มีมืด พอมันเปิดปิดเป็นนี้ปุณฺณและกัลยาณปุณฺณ ปุณฺณเปิดปิดไม่เป็น แต่อาศัยเขาอยู่ เห็นไหม คุณติ อาศัยสมบัติสาธารณะ แต่เวลาเปิดปิดเป็น นี้ใจพระมีดี !

พระดีเป็นพระที่อยู่ในหลักในเกณฑ์... พระมีดี มีดีเพราะรู้จักสวิตซ์ไฟเปิดไฟ รู้จักจิตของเรา รู้จักการควบคุมหัวใจของเรา ถ้ารู้จักการควบคุมหัวใจของเราเห็นไหม ปุณฺณและกัลยาณปุณฺณ เป็นกัลยาณปุณฺณเปิดปิดไฟได้ ต้องการความสว่างไสว เปิดไฟสว่างจ้าหมดเลย แล้วไฟทำอะไรต่อไป ในความสว่างนั้นมีสิ่งใดซ่อนเร้นอยู่ในความสว่างนั้น ถ้ามีสิ่งใดซ่อนเร้นอยู่ล่ะ ในความมืดเราจะไม่รู้จักสิ่งใดๆ เลย ในความมืดๆ บอดไปตลอดเลย ถ้ามืดบอดไปเป็นปุณฺณ

ความคิดคือเรา ทุกอย่างเป็นเรา ศึกษาธรรมะมา ศึกษาด้วยทางธรรมและวินัยเห็นไหม พระดีๆ อยู่ในศีลธรรม พระดีประพฤติปฏิบัติ พระดีอยู่ในหลักในเกณฑ์ นี้พระดี

พระที่มีดี ! เพราะเราศึกษาแล้วเราเข้าใจ เราเห็นของเราเห็นไหม มันเห็นว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์สิ่งใดเป็นโทษ ในสว่างนั้นมีอะไร ในสว่างนั้นพอจิตมันสงบแล้วถ้าน้อมไป น้อมไป น้อมจิตนี้ไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็นกายเห็นด้วยเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ

ถ้าเป็นเจโตวิมุตติมันจะเห็นภาพกายขึ้นมา ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติเห็นไหม มันมีสติปัญญาเพราะอะไร เพราะเป็นปัญญาวิมุตติ ปัญญามันจับได้ จับความรู้สึกความนึกคิด

ความรู้สึกนึกคิด คิดเรื่องอะไร มันก็เรื่องกาย เรื่องทฐิ ทฐิความเห็นผิดใจ ธรรมะของพระพุทธเจ้าถูก แต่ความเห็นของเราผิด เพราะอะไร เพราะค้นหาความทะยานอยาก มันมาอย่างนั้น

เหล็ก ! แร่เหล็กมันอยู่ในเหมือง แร่เหล็กมันอยู่ในแผ่นดินเขาต้องขุดเห็นไหม ขุดแร่เหล็กขึ้นมาแล้วแบ่งแยกความสะอาดความสกปรกขนาดไหน แล้วหลอมขึ้นมาเป็นเหล็ก ถ้าหลอมขึ้นมาเป็นเหล็ก เหล็กก็คือเหล็กเห็นไหม เหล็กแท่ง เหล็กแผ่น เหล็กต่างๆ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นทิฐิ ทิฐิมันคืออะไร ก็บอกมันไม่มีอยู่แล้ว มันไม่มีทิฐิ ทุกอย่างมันไม่มีอยู่แล้ว เหล็กมันประกอบไปด้วยแร่เหล็กแล้วเขาก็หลอมขึ้นมาเป็นลักษณะต้องการรูปแบบใด มันก็เป็นเหล็กชนิดนั้น

นี่ทิฐิ ทิฐิมันเกี่ยวเนื่อง มันเป็นอนุสัย มันนอนมาทับใจ เราเกิดมาเรามีวิชา ค้นหาความทะยานอยากเกิดมา ถ้าไม่มีวิชาเราจะไม่พาเกิด นี่สิ่งนี้เห็นไหม ทิฐิมันก็เหมือนแร่เหล็กเห็นไหม สนิมในเหล็ก

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งต่างๆ มันมีของมัน ถ้าที่ไหนมีเหล็กมันจะเกิดสนิม มันจะเกิดการกัดกร่อนในตัวของมันเอง ความกัดกร่อนของเหล็ก ความกัดกร่อนของวัตถุแล้วมันย่อยสลายนะ

แต่หัวใจมันไม่สลายใจ ที่ว่า “จิตใจมันไม่เคยตาย” มันจะกัดกร่อนของมัน มันจะทำลายตัวมันเอง มันก็เวียนตายเวียนเกิดของมันเห็นไหม เพราะอะไร เพราะเวียนตายเวียนเกิดเป็นผลของวิญญูฯ ทำคุณงามความดีก็เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เกิดมาแล้วก็มีวิชา สนิมในตัวมันเอง มันจะมีทิฐิในตัวมันเอง

แล้วเวลาพระเราบอกว่า พิจารณากาย พิจารณาจิต พิจารณาเวทนา พิจารณาธรรม พิจารณาไปทำไม ไม่เห็นมีอะไรเกี่ยวกับเราเลย

เกี่ยว ! เกี่ยวเพราะว่าสิ่งนี้มันเป็นธรรม มันเป็นสติปัญญา ๔ มันเป็นธรรมที่จะไปแก้ไขความเห็นผิด ความรู้ผิด ความเข้าใจผิด ความรู้ผิดความเห็นผิดนั้นคือทิมิจฉาทิฐิ ถ้ามีฉาทิฐิว่าสิ่งนั้นเป็นเรา สิ่งนั้นเป็นเรา โดยปากว่าไม่ใช่เรา เรารู้ที่อยู่ของคนเกิดมามันต้องตาย รู้หมดละ อันนี้เป็นบรรลุธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเราเกิดมาเป็นชาวพุทธ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ แล้วเราศึกษามาเห็นไหม คูสิ...เราเกิดมามีพ่อแม่ มีผู้เฒ่าผู้แก่ในสังคม ผู้เฒ่าผู้แก่เขาศึกษากันมาเห็นไหม คูสิ...วัดวาอารามต่างๆ ที่สร้างขึ้นมาก็สร้างขึ้นมาจากศรัทธา ความเชื่อของสังคม

เราเกิดมาเราอยู่ในความเชื่อของสังคมนะ เราก็บอก “คนเกิดมาก็ตายหมด ทุกอย่างก็ไม่ใช่เรา” นี่มันพุดจากความคิด พุดจากสัญญา พุดจากสิ่งที่วัฒนธรรมส่งต่อกันมา นี่พระดี ความเข้าใจความศึกษาว่าวัฒนธรรมประเพณีเป็นผู้ที่อยู่ในหลัก เป็นพระที่ดี แต่ถ้ามีดินะ มีดีขึ้นมามันจะรู้ของมันอีกว่าสิ่งที่หามิตี เพราะคำว่ามิตีคือดีในหัวใจนั่น

ประเพณีวัฒนธรรมมันเป็นการตกผลึกของสังคม มันเป็นการตกผลึกของประเพณีวัฒนธรรม แต่ถ้าพระที่ดีอยู่ในศีลในธรรม มีการเชื่อถือของสังคม สังคมยอมรับ เชื่อถือ นี่สิ่งนี้เป็นคนดีเห็นไหม ทุกคนพิสูจน์ตรวจสอบได้

แต่ถ้ามีดินะมันมีตัวมีตน มีความรู้ความเห็น มีการพิจารณา มีการกระทำนะ ถ้าเกิดมีการกระทำขึ้นมาเห็นไหม กระทำเรื่องอะไรล่ะ?

พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม เพราะ ! เพราะว่าสิ่งที่มันรู้มันเห็นได้ มันสัมผัสได้ มีกายกับใจ ถ้ามีกายกับใจเราพิจารณาของเรา ให้มันเกิดความจริงขึ้นมา ถ้าเกิดความจริงขึ้นมาเราพิจารณาของเรา พิจารณาเพื่อเรานะ

เราเกิดมาชาติหนึ่ง ครูบาอาจารย์ท่านเกิดมาท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านเป็นครูบาอาจารย์ของเรา ท่านคอยสั่งสอนเราคอยชี้แนะเรา เราปฏิบัติขึ้นมาพอเราเห็นสิ่งใด เราก็มองสิ่งนั้นเป็นธรรมะ เป็นความลึกซึ้ง เป็นความละเอียด

มันก็เหมือนผู้ใหญ่กับเด็ก เด็กเห็นไหม เด็กเห็นสิ่งใดก็ว่าของสิ่งนั้นเป็นความมหัศจรรย์ แต่ผู้ใหญ่เขาเห็นจนชินชา เขาเห็นจนเป็นความคุ้นชินแล้ว เขารู้สึกว่าสิ่งนั้นมันเริ่มต้นขบวนการเป็นอย่างไร ระหว่างเป็นอย่างไร แล้วสิ้นขบวนการเป็นอย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เราประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราพิจารณากายของเราเห็นไหม พิจารณากายเพื่ออะไร พิจารณากายเพื่อฝึกดวงใจนั้น พิจารณากายเพื่อฝึกจิตนั้น จิตที่มันสงบนั้นเห็นไหม คูสิ เราเปิดปิดสวิตช์ได้ มันสว่างไสวขนาดไหน มันสว่างเพื่ออะไรล่ะ? จิตนี้สงบ สงบเพื่ออะไร?

“สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” ความสุขในโลกนี้ สุขอื่นใดในโลกนี้เท่ากับจิตสงบไม่มี แต่ความสุขสงบของสัมมาสมาธิมันเป็นความสุขแบบโลก แบบโลกียะ แบบที่

ยังมีตัวตนอยู่ แต่เราพิจารณาของเรามันถอนนะ ถอนทิฐิมานะ ถอนสักกายทิฐิ ถอนความเห็นผิดของใจ

คูลี ถ้ามั่นถอนความเห็นผิดเห็นใหม่ คนที่มีความสงบ สงบพร้อมๆ กับสิ่งที่มีตัวตนของเราอยู่ กับความสงบพร้อมกับถอนตัวตนสิ่งนั้นไป ความสงบต่างๆ ที่ว่าความว่างๆ ความว่างของโสดาบัน ความว่างของสกิทาคามี ความว่างของอนาคามี ความว่างของพระอรหันต์ ความว่างนั้นแตกต่างกัน ขอบเขตความว่างของคนทีประพฤติปฏิบัติเข้าไป เขาจะรู้เห็นตามความเป็นจริงของเขาเข้าไป เป็นชั้นๆ เป็นตอนๆ เข้าไป

พระมิตีไฉ เราต้องประพฤติปฏิบัติของเรา วันคืนล่วงไปๆ นะ เราเป็นพระดี เราอยู่ในศีลในธรรมแล้ว เราต้องมีคุณงามความดีของเรา คุณงามความดีของใครเป็นของบุคคลคนนั้น เห็นไหม ธรรมะส่วนบุคคล ใครทำความสงบของใจได้มากน้อยแค่ไหน ถ้ามั่นเจริญแล้วเสื่อม มั่นเจริญแล้วเสื่อมนะ

เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้มันเจริญขึ้นมา เราก็พยายามของเรา มีความขวนขวาย มีความวิริยะ มีความอุตสาหะ มีความเพียร มีความขยันหมั่นเพียรนะ

โลกเขาทำงานขึ้นมา เขาได้ผลตอบแทนมาเป็นแก้วแหวนเงินทอง เราทำงานของเราขึ้นมา มันจะมีผลตอบแทนขึ้นมาด้วยความสงบสุขของใจ ใจที่ว่ามีความสงบสุขขึ้น เพราะมีการกระทำ มีการพิจารณา มีการใคร่ครวญของเรา ถ้าเราไม่ทำของเราจะเป็นคนพอกหางหมูนะ

วันนี้ก็คิดเรื่องนี้ คิดแล้วคิดซ้ำคิดซากไป ความคิดก็ตอกย้ำไปเรื่อยๆ ความคิดนั้นตอกย้ำไป ตอกไปตอกมาแล้วหางหมูนั้นกระดิกไม่ไหว เพราะดินมันพอกจนเป็นลูกตุ้มใหญ่ที่แกว่งไม่ไหวเลย

ความคิดของเรานะ ความตอกย้ำของเราที่เราชินชาหน้าด้านกับมันนะ เราต้องมีสติปัญญา สิ่งใดแยกแยะได้ สิ่งนี้คิดมาแล้ว ชาติที่แล้วก็คิดมาอย่างนี้ ชาติก่อนๆ นั้นก็คิดมาอย่างนี้ จิตก็คิดมาอย่างนี้ เรายังต้องเวียนตายเวียนเกิดอย่างนี้ต่อไปอีกหรือ

แต่ถ้าเราทำของเรา เรามีสติปัญญาของเรายับยั้งมัน ความคิดมีมากมีน้อย ความคิดก็คือความคิด จิตก็คือจิต ถ้ามั่นปล่อยความคิดแล้ว ถ้าจิตมันสงบแล้วมันมี

ความคิดใหม่ขึ้นมา มันจะดีกว่านี้เยอะมากเลย มีความคิดแบบนี้ คิดในความคิดบอดของใจ

แต่ถ้ามีความสว่างไสวขึ้นมาละ ความคิดที่เกิดขึ้นมาเห็นใหม่ ปัญญารอบรู้ในกองสังขาร ปัญญาที่มีสติปัญญาขึ้นมามันควบคุมขึ้นมามันจะมีประโยชน์แค่ไหน มันจะมีคุณงามความดีของมันเป็นขั้นเป็นตอนนะ นี่มีดีใจ พระตัวอย่างหนึ่ง พระมิตีอีกอย่างหนึ่ง

แต่พระชว พระที่ทำลายเห็นใหม่ พระที่ทำลายตัวเองก็ทำบาปอกุศล ทำให้ตัวเองจมปลักอยู่ในกิเลสค้นหาความทะยานอยาก แล้วในเมื่อมีกิเลสค้นหาทะยานอยากในหัวใจขึ้นมาแล้วมันต้องการสิ่งใดละ มันก็ต้องการความมักมากอยากใหญ่ไปข้างหน้า

แต่ถ้าเรารักษาตัวของเราเอง เราเป็นพระดีอยู่แล้ว พระดีก็ว่าเราอยู่ในศีลในธรรมของเราอยู่แล้ว ทีนี้เราจะมิตีของเราขึ้นมาอีก เพราะมิตี คีร์นี่เป็นศีลธรรมวินัย เป็นดีของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไว้วางใจไม่ได้

แต่ถ้ามิตี เรามีของเราเห็นใหม่ คุณิ เรายืมเงินมา พระเราวิสาสะเห็นใหม่ หยิบเอาข้าวของคนอื่นมาใช้ได้ วิสาสะไม่เป็นไรนะ แต่ถ้าเรามีของเราเองละ เราไม่ต้องวิสาสะที่ไปหยิบของใครมาใช้เลย เราใช้ของของเราเอง เพราะของเราเอง เรามีของเรา ถ้าเราไม่มีเราก็ต้องวิสาสะ

ในปัจจุบันนี้เราก็ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่วิสาสะ แล้วเราเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส เราเป็นบริษัท ๔ พระพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้

แต่ถ้าวันใดเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนเราเป็นธรรมขึ้นมาเห็นใหม่ นี่ศาสนทายาท เราเป็นทายาทแห่งธรรมเพราะเรามีดีของเรา มีธรรมในหัวใจของเรา มีประโยชน์กับเราเพื่อประโยชน์กับโลกแก้ไขโลกได้นะ สิ่งที่เราจะไปแก้ไขโลกเพราะเราต้องแก้ไขหัวใจเราก่อน ถ้าเราไม่ได้แก้ไขหัวใจของเราก่อน เราจะไปแก้ไขใคร ในเมื่อหัวใจของเราเรายังเข้าใจไม่ได้

คูลี เวลานายช่างเขา เขาจะทำวิชาชีพอย่างไร เขาต้องมีเครื่องมือเครื่องมือของเขา ตามประเภทตามวิชาชีพของเขา เพื่อจะไปทำสิ่งนั้นทางช่างนั้นให้จบกระบวนการของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราต้องมีสติปัญญา แล้วสติปัญญา เหมือนวิชาชีพ เหมือนเครื่องมือเครื่องมือทางการช่าง ทางการช่างเรามีวิชาชีพสิ่งใดละ? เป็นปัญญาวิมุตติ หรือเจโตวิมุตติ แล้วเราเป็นสัมมาสมาธิ ภาวนาให้จิตมันสงบเข้ามา หรือทำสิ่งใดไม่ได้เลย

สิ่งใดๆ ก็ดูแต่แบบแปลนมาว่าเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น แล้วคิดตามนั้น แต่ไม่รู้จักเครื่องมือ ไม่รู้จักวิชาชีพ ไม่รู้จักสิ่งใดๆ เลย แล้วมันจะเป็นผลงานขึ้นมาได้อย่างไรละ ถ้ามันไม่มีผลงานขึ้นมา นี่ไง นี่ก็มีดี พระดีก็พระดีอยู่ในธรรมวินัยนะ

ถ้าพระดีจะยอมรับสัจจะความจริง แต่พระพาลเห็นไหม สิ่งนี้ตามแบบตามแปลน พระที่ดีของเขา เขามีเครื่องมือเครื่องมือของเขา เขามีสติปัญญาของเขา เขามีสติ มีสมาธิ มีปัญญาการแก้ไข

เขาบอกว่าสิ่งนั้นไม่จำเป็น สิ่งนั้นไม่เป็นประโยชน์ นี่ไง ไม่เป็นประโยชน์ เวลาตัวเองเห็นไหม มันพาลทำลายตัวเองแล้วนะ ก็ยังไปพาลทำลายพระที่เขาที่ดีขึ้นมาอีกว่า สิ่งที่มีดีนั้นผิดพลาด เพราะเราไม่เคยรู้เคยเห็นกับเขา แต่พระที่มีดีเขารู้ของเขา มันสังเวช

มันสังเวชว่าสิ่งนั้นมันโดนกิเลสครอบงำ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วให้กิเลสครอบงำ พอครอบงำว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมโดยจินตนาการ แต่ไม่เกิดความจริงขึ้นมาเลย แต่เราปฏิบัติขึ้นมา ให้มันมีดีขึ้นมา มันจำเป็นต้อง

ถ้าปฏิบัติแล้ว การปฏิบัตินะ เด็ก ! การฝึกเดินของเขามันก็ต้องหกล้มหกลูกเป็นธรรมดา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันก็มีการผิดพลาดเป็นธรรมดา การตั้งสติ การทำความสงบของใจมันก็ล้มลุกคลุกคลาน มันต้องเริ่มจากล้มลุกคลุกคลานไปทุกคน ไม่มีใครเกิดมาแล้วเดินได้ เว้นไว้แต่โอปปาติกะ

เราเกิดมาเราก็ล้มลุกคลุกคลานมาทั้งนั้น แล้วเวลาเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติมันก็ต้องหกล้มลุกคลุกคลานเป็นเรื่องธรรมดา แต่เรามีครูมีอาจารย์คอยเป็นกำลังใจ เรามีหมู่คณะคอยพุงกัน หมู่คณะทำไมเขาทำได้ เราอยู่กับด้วยสิ่งใดเห็นไหม เราอยู่กับด้วยสังคมของเรา คู่แลกกัน พระกรรมฐาน ครูบาอาจารย์เราดูแลเรา เราดูแลกัน ช่วยเหลือเอื้ออานกันเพื่อให้เข้มแข็งขึ้นมา

ถ้าจิตใจเข้มแข็งขึ้นมา การประพฤติปฏิบัติก็มีหลักมีเกณฑ์ พอมีหลักมีเกณฑ์มันก็เปิดไฟปิดไฟเป็น แล้วพอมีความสว่างขึ้นมา มันพิจารณากายของมันเป็น เพราะอยู่ในที่สว่าง กายก็รู้ว่ากาย

แต่ที่พิจารณาเป็นขั้นเห็นไหม ปัญญาวิมุตติเห็นกายโดยปัญญา มันก็รู้ของมัน พิจารณาเวทนาที่รู้เวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม มันรู้ของมัน มันเข้าใจของมันเห็นไหม ความรู้ความเห็นเป็นความจริงขึ้นมามันจะเป็นประโยชน์กับผู้ประพฤติปฏิบัติ

เราเป็นพระเป็นเจ้านะ ครูบาอาจารย์ท่านก็ล่วงไปเรื่อยๆ นะ มันน่าสะท้อนใจ เรามีครูมีอาจารย์อยู่ มีพ่อแม่แม่อยู่มันก็ร่มเย็นเป็นสุขนะ ถ้าพ่อแม่เราล่วงไปๆ เราต้องมีสติปัญญา แล้วพยายามสร้างความจริงขึ้นมา

กระแสนโลกมันแรงนะ คูสิ เวลาโลกนี้เขาต้องพัฒนา เมื่อก่อนว่าโลกาวิวัฒน์เห็นไหม มันมีการพัฒนาขึ้นมาจนเป็นโลกไปหมดนะ เราต้องตามให้ทัน คูสิ การเกษตรต่างๆ เมื่อก่อนเป็นเกษตรทางเคมีเพื่อจะหาอาหารมา เขาว่าโลกนี้จะเป็นสีเขียว พอเกษตรเคมีขึ้นมามันทำลายหมดเลย ทำลายสิ่งแวดล้อม เรากลับมาเป็นเกษตรอินทรีย์เห็นไหม เวลาโลกเป็นใหญ่

นี่ก็เหมือนกัน โลกเขาเป็นไปอย่างนั้น เรามีครูบาอาจารย์คอยชี้คอยแนะ เราต้องอยู่ในธรรม สัจจะความจริงมีแค่ไหน กำลังของคนมีแค่ไหน เราต้องรักษาใจของเราให้ได้ เพื่อประโยชน์กับเรา เราเป็นพระเป็นเจ้า ครูบาอาจารย์ท่านเตือนเราท่านบอกเรา เพราะว่าสิ่งที่ท่านกระทำมา มันประสบความสำเร็จ

ฉะนั้นในทางทฤษฎี ในทางธรรมและวินัยเป็นพระที่ดีเรายอมรับ แต่ถ้าเรามีดีขึ้นมาด้วย พระมีดีมันจะมีหลักมีเกณฑ์ แล้วเป็นที่พึ่งอาศัย เราจะขึ้นขึ้นมาได้ในสัจจะความจริง แล้วจะเป็นให้หมู่คณะเราร่มเย็นเป็นสุขนะ

ถ้าเราให้อภัยกัน ถ้าเรารู้จักกัน สิ่งต่างๆ เห็นไหม ความผิดพลาดโดยความไม่เจตนา.. มี ความผิดพลาดของคนมี เราให้อภัยกัน เราดูแลกัน เพื่อความมั่นคงของเรา มั่นคงในสมณะเพศ มั่นคงขึ้นมาจนจิตใจมีหลักมีเกณฑ์นะ

จิตใจมีหลักมีเกณฑ์ ครูบาอาจารย์ท่านพูดเห็นไหม “มือของอาจารย์กับมือของศิษย์จับร่วมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อความมั่นคง เพื่อความอยู่สุขสบาย เพื่อความมีคุณธรรมในหัวใจ” เอวัง